

” Демченко Л. Виробнича практика як основа професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2022. Том 10, № 1. С. 16-22. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i1-002

Demchenko L. Vyrobnycha praktyka yak osnova profesiinoi pidhotovky maibutnix bakalavriv fizychnoi terapii, erhoterapii do fizychnoi reabilitatsii ditei doshkilnoho viku [Industrial practice as the basis of the professional training of future bachelors of physical therapy, ergotherapy for the physical rehabilitation of preschool children]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2022. Vol. 10, № 1. S. 16-22. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i1-002

УДК 378.046-021.64:[615.825+615.851.3]-051-053.4

DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i1-002

Людмила ДЕМЧЕНКО

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Суми, Україна

l.demchenko@ukr.net

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ДО ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. Дослідження присвячене проблемі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. Показано, що виробнича практика майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії має передбачати: вивчення передового інноваційного досвіду організації роботи фахівців у реабілітаційних закладах для дітей дошкільного віку і закладах соціального захисту, ознайомлення з обов'язками їх працівників; формування спеціальних практичних умінь і навичок фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, набутих у процесі теоретичної професійної підготовки та під час проведення навчальних практик; самостійна розробка реабілітаційних програм, спрямованих на дітей дошкільного віку; формування спеціальних практичних умінь і навичок контролю доцільності застосування технологій фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; упровадження просвітницьких методів та форм роботи з батьками дітей дошкільного віку, які проходять фізичну реабілітацію; формування здатностей творчо аналізувати, систематизувати, узагальнювати досвід реабілітаційної діяльності бакалаврів фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; формування особистісних якостей, необхідних для майбутнього бакалавра з фізичної реабілітації дошкільнят як його професійних якостей, засвоєння професіограми бакалавра фізичної реабілітації, який працює з дітьми дошкільного віку; формування креативного підходу до професійної діяльності з фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, формування потреби в професійній самоосвіті та саморозвитку.

Ключові слова: виробнича практика; майбутні бакалаври фізичної терапії; ерготерапії; підготовка до фізичної реабілітації; професійна підготовка; діти дошкільного віку.

Liudmyla DEMCHENKO

Makarenko Sumy State Pedagogical University, Sumy, Ukraine

l.demchenko@ukr.net

INDUSTRIAL PRACTICE AS THE BASIS OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE BACHELORS OF PHYSICAL THERAPY, ERGOTHERAPY FOR THE PHYSICAL REHABILITATION OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract. The study is devoted to the problem of professional training of future bachelors of physical therapy, ergotherapy for physical rehabilitation of preschool children in the process of industrial practice. It is shown that the industrial practice of future bachelors of physical therapy and occupational therapy should include: studying advanced innovative experience of organizing the work of specialists in rehabilitation institutions for preschool children and social protection institutions, familiarization with the duties of their employees; formation of special practical skills and physical rehabilitation skills of preschool children, acquired in the process of theoretical professional training and during educational practices; independent development of rehabilitation programs aimed at preschool children; formation of special practical skills and skills to control the expediency of using technologies of physical rehabilitation of preschool children; implementation of educational methods and forms of work with parents of preschool children undergoing physical rehabilitation; formation of abilities to creatively analyze, systematize, generalize the experience of rehabilitation activities of bachelors of physical rehabilitation of preschool children; formation of personal qualities necessary for the future bachelor of physical rehabilitation of preschoolers as his professional qualities, assimilation of the professional profile of a bachelor of physical rehabilitation who works with preschool children; formation of a creative approach to professional activity in the physical rehabilitation of preschool children, formation of the need for professional self-education and self-development.

Keywords: industrial practice; future bachelors of physical therapy; occupational therapy; preparation for physical rehabilitation; professional training; children of preschool age.

Постановка проблеми. За офіційною статистикою Міністерства охорони здоров'я України, натеper збільшилася кількість дітей, у т.ч. дітей дошкільного віку, які потребують медичної допомоги та/або реабілітаційних послуг, часто вузько спрямованих і специфічних. Разом з цим, заклади охорони здоров'я, медичні й реабілітаційні установи постійно потребують фахівців, які готові до виконання професійних функцій не лише теоретично, а й практично. Тому актуалізується проблема професійної підготовки фахівців фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку в умовах виробничої практики.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичною основою вирішення проблеми професійної підготовки фахівців фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики є наукові розвідки, пов'язані з [1-3; 5; 9-12; 14-21; 23-24]: обґрунтуванням теоретико-методологічних засад професійної підготовки бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії (Т. Бугеря, В. Кукса, Л. Сущенко та ін.); обґрунтуванням важливості здоров'язбереження молоді (Ю. Бойчук, А. Сущенко та ін.); розробленням теоретико-практичних аспектів фізичної реабілітації осіб різних нозологій і категорій населення (О. Марченко, В. Мурза та ін.); розробкою моделей підготовки бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії, орієнтованих на формування різних особистісних якостей фахівців, зокрема, здоров'язбережувальної (Н. Башавець та ін.), самоосвітньої компетентності (Л. Середа), готовності до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій (О. Беспалова та ін.); визначенням особливостей організації практики в системі професійної підготовки (М. Огієнко, А. Проценко та ін.).

Одним із важливих напрямів практичної підготовки студентів є виробнича практика як невід'ємна складова процесу професійної підготовки майбутніх фахівців.

Рекомендації про проведення практики конкретизують мету практик згідно із сучасними потребами – «формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їх майбутньої спеціальності» [22, с.2].

Види практик подано на рис.1.

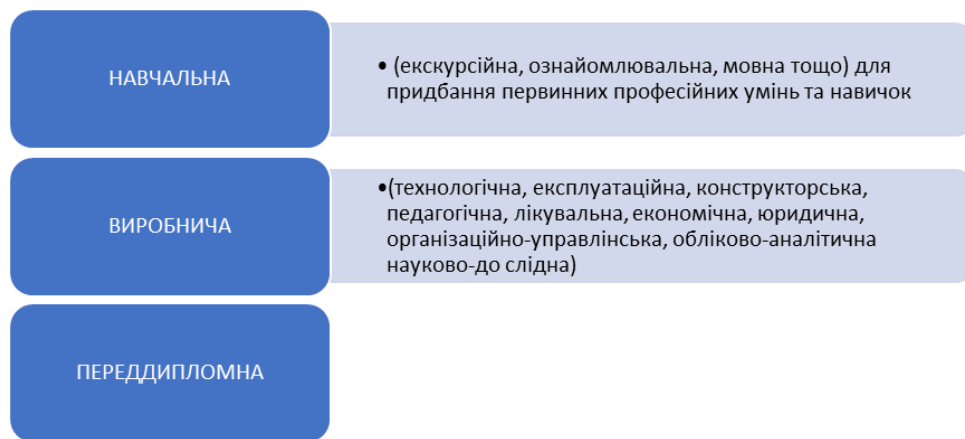

Рис.1. Види практики [22]

Наразі багато науковців приділяють увагу доцільності та необхідності використання виробничої практики в підготовці фахівців.

Науковці зазначають, що від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього фахівця, а тому вона виконує низку функцій в системі їхньої професійної підготовки (рис.2).

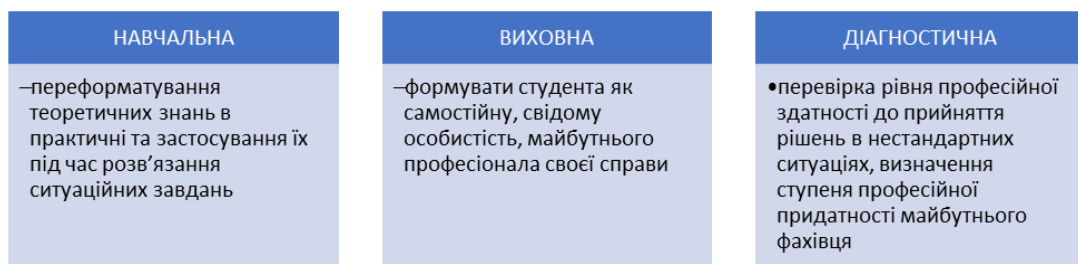

Рис.2. Функції виробничої практики [7]

Звичайно, що завдання проходження виробничої практики регламентується особливостями практичної професійної діяльності фахівця. О. Кондратьєва [13] зазначає, що «професійна діяльність бакалавра фізичної реабілітації має свої особливості відповідно до державних стандартів освіти, планів, методики, індивідуальних програм та рекомендацій викладача фізичної реабілітації визначає мету, зміст і порядок навчально-реабілітаційної діяльності у загальноосвітніх та спеціалізованих закладах для дітей, які мають вади у фізичному розвитку» (рис.3).

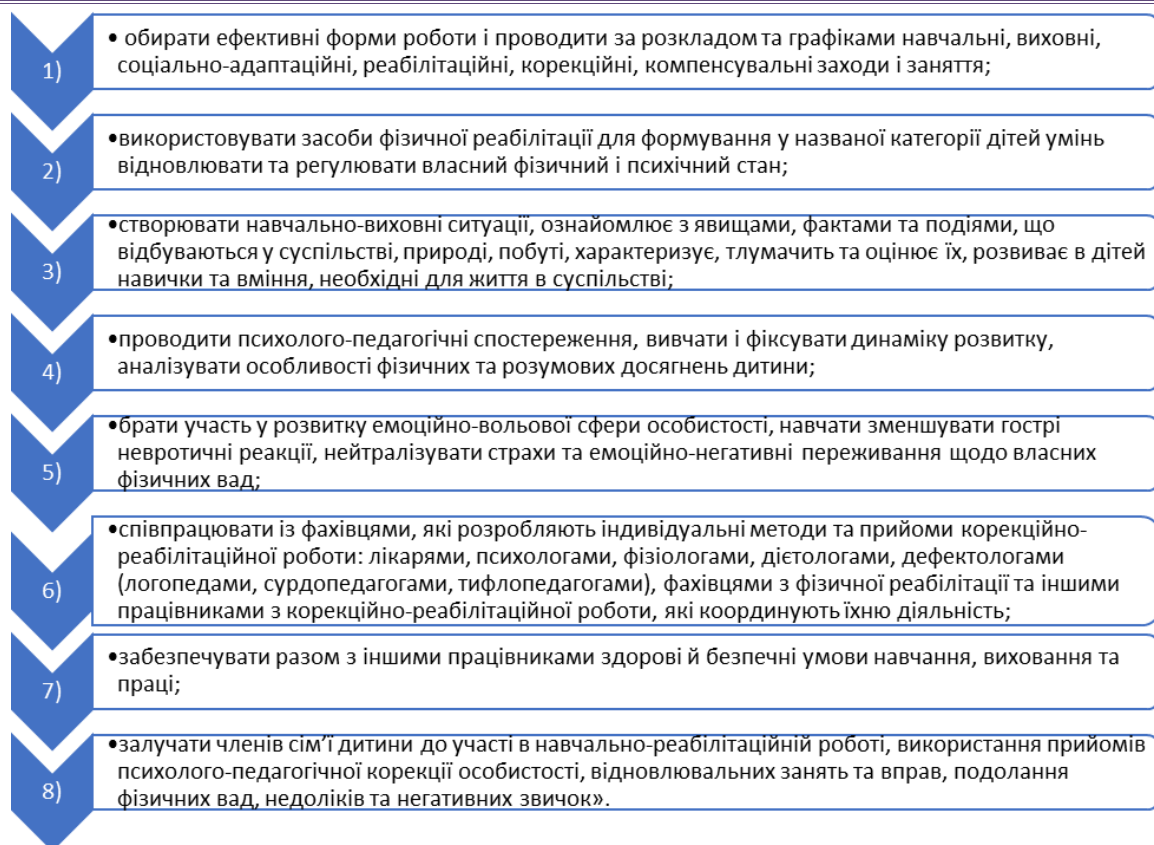

Рис.3. Дії майбутнього фахівця з ФТіЕ на практиці [13]

С. Гук [4] вказує інші професійні функції бакалавра фізичної терапії, ерготерапії (рис.4).

ПРОФЕСІЙНІ ФУНКЦІЇ бакалавра фізичної ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ	
– комплексний підхід у використанні різноманітних фізичних вправ та природних чинників для оздоровлення людини;	
– проведення комплексного обстеження, визначення рухових можливостей людини, а також показань і протипоказань до проведення з цією метою тестів із фізичним навантаженням;	
– визначення рівня фізичного стану та фізичної підготовленості людей, які займаються фізичними оздоровчими вправами;	
– розробку та впровадження індивідуального плану фізичної реабілітації у співпраці з іншими спеціалістами (лікарями, соціальними працівниками, психологами, вчителями, тренерами) та пацієнтом;	
– проведення занять фізичними вправами з оздоровчою, лікувальною та відновлювальною метою;	
– пояснення завдань заняття та особливостей рухових дій, рекомендованих пацієнту, на кожному з етапів реабілітації;	
– організацію та проведення контролю ефективності відновлювальних програм на всіх етапах фізичної реабілітації;	
– навчання самоконтролю, масажу та самомасажу;	
– проведення традиційного та нетрадиційного видів масажу;	
– розробку та застосування методик фізичної реабілітації з урахуванням особливостей трудової діяльності людини;	
– застосування технічних та біотехнічних засобів у процесі фізичної реабілітації;	
– здійснення виховної роботи в процесі фізичної реабілітації, пропагування здорового способу життя та формування стійкої спрямованості на оздоровлення;	
– організацію методичного забезпечення реабілітаційних та оздоровчих занять фізичними вправами для людей, які займаються фізичною культурою самостійно;	
– профілактики травматизму, забезпечення безпеки проведення занять;	
– надання першої невідкладної допомоги при гострих порушеннях стану здоров'я;	
– розповсюдження медико-біологічних, екологічних, соціально-економічних, загальнокультурних і правових знань.	

Рис.4 Професійні функції бакалавра фізичної терапії, ерготерапії за С.Гук

Виробнича практика забезпечує досягнення низки цілей (рис.5) [8].

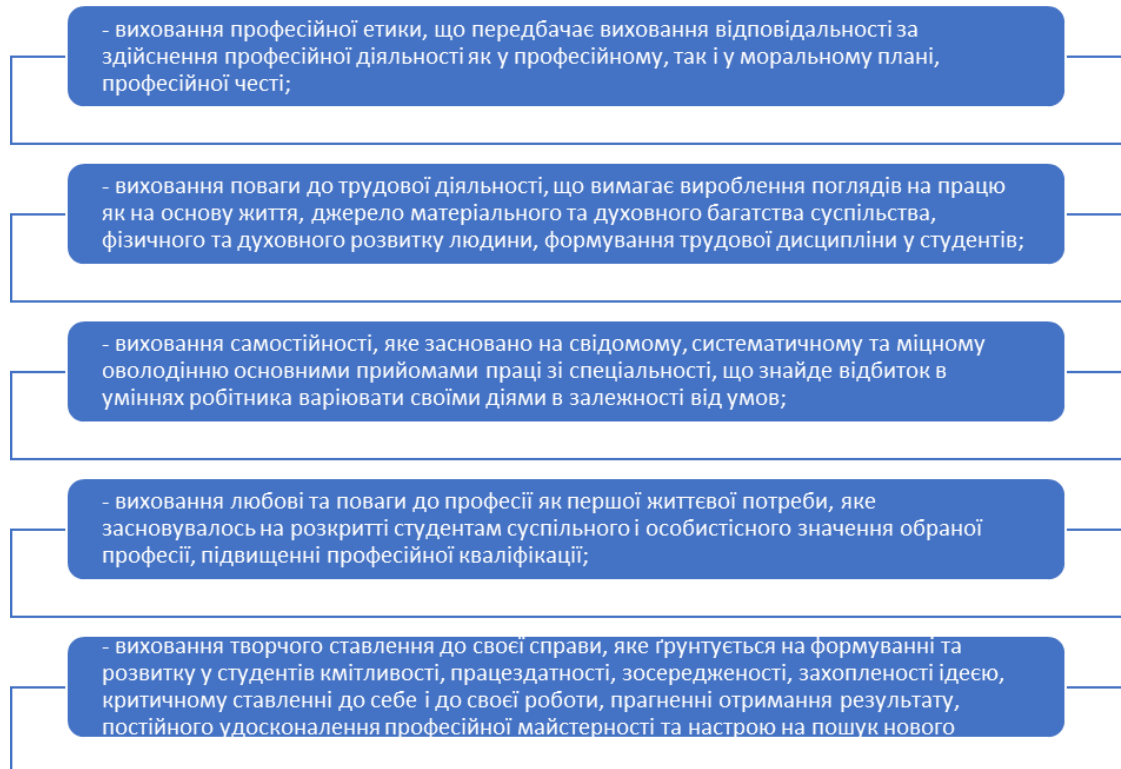

Рис.5. Цілі виробничої практики

Встановлено, що в Україні ЗВО самостійно розробляють і затверджують документи, що регламентують організацію практики студентів з урахуванням специфіки їх підготовки, тому розподіл кредитів є різним.

Отже, актуальним бачиться виявити особливості організації і проведення виробничої практики як основи професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, що стало **метою** нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Для студентів денної форми навчання освітнього рівня «Бакалавр» передбачено навчальну практику на II-IV курсах. Кількість кредитів: 3 (загальна кількість годин – 90 год.; самостійна робота – 90 год.). При цьому необхідні обов'язкові попередні модулі (навчальні дисципліни): «Загальна теорія здоров'я», «Основи загальної та медичної психології», «Філософія», «Логіка», «Релігієзнавство».

На II курсі завданнями навчальної практики є:

- продовжити формування у студентів поваги до майбутньої професії, стійкого інтересу до фізичної реабілітації, потреби до самоосвіти, набуття творчого підходу до обраної спеціальності;
- сформувати у студентів професійне уявлення про роботу спеціаліста з фізичної реабілітації;
- ознайомити студентів з організацією та завданням лікувально-профілактичного закладу на I етапі реабілітації;
- закріплення та поглиблення теоретичних знань з базових предметів: фізіологія та патофізіологія людини, основ клінічної патології;
- удосконалення професійних навичок та вмінь зі спеціальності;
- здійснення диференційованого спостереження за пацієнтами з різними хворобами;
- підготовка до майбутньої самостійної роботи магістра з фізичної реабілітації;
- ознайомлення з організацією роботи відділень терапевтичного та хірургічного профілю;
- ознайомлення з особливостями клінічної патології.

Завданнями практики тут є:

- закріплення та поглиблення теоретичних знань з базових предметів: фізіологія та патофізіологія людини, основ клінічної патології; удосконалення професійних навичок та вмінь зі спеціальності;
- підготуватися до майбутньої самостійної роботи методиста з фізичної культури;
- продовження формування у студентів поваги до майбутньої професії, стійкого інтересу до фізичної реабілітації, потреби до самоосвіти, набуття творчого підходу до обраної спеціальності;
- ознайомлення студентів з організацією та завданням школи вищої спортивної майстерності.

На 4 курсі змістом навчальної практики майбутніх бакалаврів є доповнення та поглиблення теоретичної та практичної підготовки студентів, створення умов для закріплення набутих та отримання нових умінь і навичок, необхідних при оздоровленні та реабілітації людей.

Набути вмінь та навичок організації фізичної реабілітації дітей дошкільного віку та опанувати зміст відповідних реабілітаційних методик майбутні бакалаври з фізичної терапії, ерготерапії можуть у закладах дошкільної освіти, фізкультурно-оздоровчих центрах, дитячих поліклініках, центрах реабілітації, центрах «Здоров'я» та «Інваспорт», санаторіях та профілакторіях, будинках відпочинку, центрах соціальної реабілітації дітей-інвалідів, дошкільних навчальних закладів компенсуючого типу та навчально-реабілітаційних центрах. Бази практики і їх керівники разом із керівниками практикою від університету несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів.

Основні завдання програми виробничої практики майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії подані на рис.6.

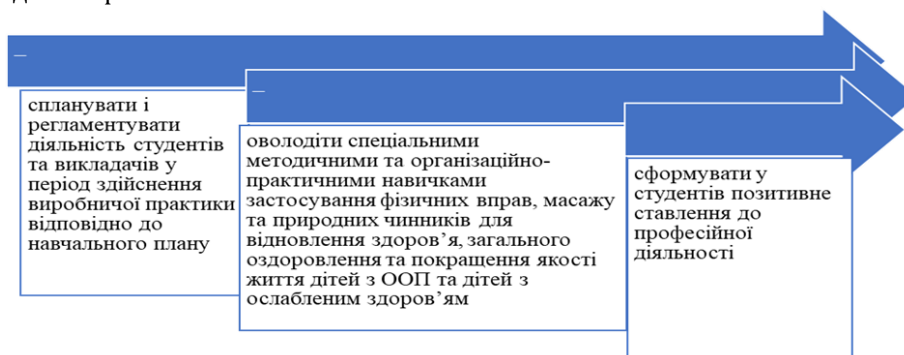

Рис.6. Основні завдання програми виробничої практики майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії

Виробнича практика студентів проходить в індивідуальному порядку. За наявності вакантних місць студенти можуть бути зараховані на штатні посади базового підприємства, якщо їхня діяльність відповідає програмі практики. При цьому не менше 50% часу повинно відводитися на загальну професійну підготовку студентів-практикантів відповідно до програми практики.

При організації і проведенні виробничих практик майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії доречним є дотримання певних вимог (рис.7).

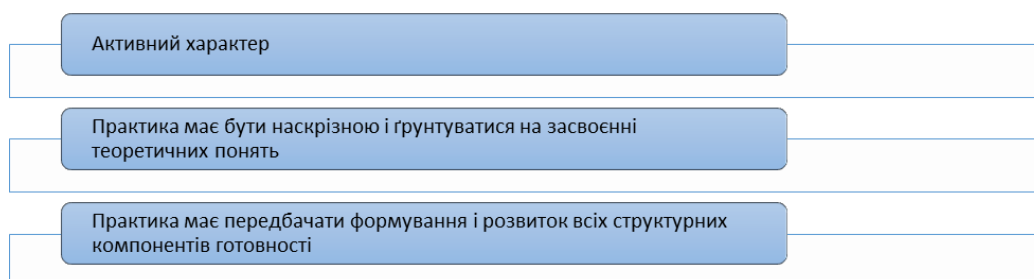

Рис.7. Вимоги до організації й проведення виробничої практики

Слід звернути увагу на те, що специфіка діяльності бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії з фізичної реабілітації дітей дошкільного віку передбачає вирішення завдань не лише фізичного, але й психосоціального рівня. Велику роль для майбутнього бакалавра з фізичної терапії, ерготерапії у встановленні контактів з дітьми, їх батьками та іншими спеціалістами, відіграє комунікативна здатність та компетентність в спілкуванні, що є одним із головних чинників високого професіоналізму, що призведе до збільшення ефективності проведених реабілітаційних заходів дітей дошкільного віку.

Висновки. Отже, виробнича практика майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії має передбачати:

- 1) вивчення передового інноваційного досвіду організації роботи фахівців у реабілітаційних закладах для дітей дошкільного віку і закладах соціального захисту, ознайомлення з обов'язками їх працівників;
- 2) формування спеціальних практичних умінь і навичок фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, набутих у процесі теоретичної професійної підготовки та під час проведення навчальних практик;
- 3) самостійна розробка реабілітаційних програм, спрямованих на дітей дошкільного віку;
- 4) формування спеціальних практичних умінь і навичок контролю доцільності застосування технологій фізичної реабілітації дітей дошкільного віку;
- 5) упровадження просвітницьких методів та форм роботи з батьками дітей дошкільного віку, які

проходять фізичну реабілітацію;

6) формування здатностей творчо аналізувати, систематизувати, узагальнювати досвід реабілітаційної діяльності бакалаврів фізичної реабілітації дітей дошкільного віку;

7) формування особистісних якостей, необхідних для майбутнього бакалавра з фізичної реабілітації дошкільнят як його професійних якостей, засвоєння професіограми бакалавра фізичної реабілітації, який працює з дітьми дошкільного віку;

8) формування креативного підходу до професійної діяльності з фізичної реабілітації дітей дошкільного віку, формування потреби в професійній самоосвіті та саморозвитку.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. Подальших наукових розвідок потребують питання, пов'язані з розробленням змісту фахової підготовки майбутніх магістрів до реабілітації дітей дошкільного віку, визначенням педагогічних умов такої підготовки на засадах інформальної освіти, в умовах дистанційного навчання, з використанням цифрових освітніх ресурсів або доповненої\віртуальної реальності.

Список використаних джерел

1. White Book on Physical and Rehabilitation Medicine (PRM) in Europe. Chapter 9. Education and continuous professional development: shaping the future of PRM. European Physical and Rehabilitation Medicine Bodies Alliance. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*, 2018 April, #54(2). P. 279-86.
2. Беспалова О. О. Формування готовності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності : автореф. дис. ...канд пед. наук : [спец.] 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Сумський держ. пед. ун-т. Суми, 2019. 22 с.
3. Бугеря Т.М. Міжпредметні зв'язки у навчанні професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних реабілітологів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2009. 22 с.
4. Гук С. В. Професійні функції бакалавра фізичної реабілітації. *Збірник наукових праць*, 2013. Випуск 14. С. 66-70.
5. Д'яченко Т. В. Етичні та моральні вимоги до професії фізичного реабілітолога та реалізація положень Болонської декларації. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*, 2006. № 3. С. 23-27.
6. Демченко Л.В. Дослідження реального стану проблеми формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку. *Фізико-математична освіта*, 2018. Випуск 1(15). Частина 3. С. 32-37.
7. Демченко Л.В. Методологічні основи професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. *Фізико-математична освіта*, 2019. Випуск 4(22). Частина 2. С. 133-137.
8. Демченко Л.В. Модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до реабілітації дітей дошкільного віку у процесі виробничої практики. *Фізико-математична освіта*, 2020. Випуск 2(24). Частина 2. С. 28-32.
9. Дмитренко Т. І. *Руховий режим у дитячому садку*. Київ : Рад. шк., 1980. 96 с.
10. Долинний Ю. О. Концептуальні основи підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*, 2017. Вип. № 15. С.42-47.
11. Зданевич Л. В. *Модель професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дошкільниками. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання*: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во Рута, 2016. С. 136-154.
12. Коваленко Ю. О. *Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах* : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2008. 248 с.
13. Кондратьєва О. професійна діяльність бакалавра фізичної реабілітації. *Рідна школа*, 2011. № 11, С. 78-80.
14. Кошель В. М. *Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку* : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Чернігів, 2016. 248 с.
15. Кукса В.О. *Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах* : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2002. 18 с.
16. Курок О. І. *Педагогічні умови навчання дітей старшого дошкільного віку рухових дій з м'ячем (на матеріалі ігор з елементами футболу)* : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Харків. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 1994. 24 с.
17. Левінець Н. В. *Характеристика шляхів оптимізації рухової активності дітей старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу*. URL: http://divovo.in.ua/pars_docs/refs/4/3792/3792.pdf.
18. Лущик І. В. *Фізичне виховання дітей дошкільного віку. Шостий рік життя* : метод. посіб. Харків : Основа, 2007. 224 с.
19. Нестеренко В. В. *Підготовка майбутніх педагогів до виховання у дошкільників навичок здорового способу життя* : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук. Одеса, 2003. 20 с.
20. Петренко С. А. *Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок* : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. Київ, 2007. 290 с.
21. *Рекомендації про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України*. Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти». Київ, 2013. 27с
22. Руденко А. М. Особливості програми фізичної реабілітації дітей дошкільного віку із наслідками дисплазії кульшових суглобів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*, 2020. Випуск 4 (124). С. 79-85.

23. Руденко А. М., Звіряка О. М., Беспалов О. О. Організація реабілітаційно-оздоровчої роботи серед дітей із дефектами нижніх кінцівок в умовах сднз. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2014. № 2 (36). С. 92-98.
24. Сущенко О.М. Виробнича практика як засіб формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії. *Проблеми освіти : збірник наукових праць / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. Вінниця : ТОВ «Мілан-ЛТД», 2018. Вип. 88. Ч. 2. С. 258-267.*

References

1. White Book on Physical and Rehabilitation Medicine (PRM) in Europe. Chapter 9. Education and continuous professional development: shaping the future of PRM. European Physical and Rehabilitation Medicine Bodies Alliance. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*, 2018 April, #54(2). P. 279-86.
2. Беспалова О. О. *Formuvannya hotovnosti maibutnikh bakalavriv z fizychnoi terapii ta erhoterapii do zastosuvannya fizkulturno-ozdorovchyykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti* : avtoref. dys. ...kand ped. nauk : [spets.] 13.00.04 "Teoriia i metodyka profesiinoi osvity" / Sums'kyi derzh. ped. un-t. Sumy, 2019. 22 s.
3. Буheria Т.М. *Mizhpredmetni zviazky u navchanni profesiino oriientovanykh dystsyplin u fakhovii pidhotovtsi maibutnikh fizychnykh rehabilitolohiv* : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Luhansk, 2009. 22 s.
4. Huk S. V. Profesiini funktsii bakalavra fizychnoi rehabilitatsii. *Zbirnyk naukovykh prats*, 2013. Vypusk 14. S. 66-70.
5. Diachenko T. V. Etychni ta moralni vymohy do profesii fizychnoho rehabilitoloha ta realizatsiia polozhen Bolonskoi deklaratsii. *Pedahohika, psykholohiia ta med.-biol. probl. fiz. vykhovannia i sportu*, 2006. № 3. S. 23-27.
6. Demchenko L.V. Doslidzhennia realnoho stanu problemy formuvannia hotovnosti maibutnikh bakalavriv fizychnoi terapii, erhoterapii do fizychnoi rehabilitatsii ditei doshkilnoho viku. *Fizyko-matematychna osvita*, 2018. Vypusk 1(15). Chastyna 3. S. 32-37.
7. Demchenko L.V. Metodolohichni osnovy profesiinoi pidhotovky maibutnikh bakalavriv fizychnoi terapii, erhoterapii do rehabilitatsii ditei doshkilnoho viku u protsesi vyrobnychoi praktyky. *Fizyko-matematychna osvita*, 2019. Vypusk 4(22). Chastyna 2. S. 133-137.
8. Demchenko L.V. Model profesiinoi pidhotovky maibutnikh bakalavriv fizychnoi terapii, erhoterapii do rehabilitatsii ditei doshkilnoho viku u protsesi vyrobnychoi praktyky. *Fizyko-matematychna osvita*, 2020. Vypusk 2(24). Chastyna 2. S. 28-32.
9. Dmytrenko T. I. *Rukhovyi rezhym u dytiachomu sadku*. Kyiv : Rad. shk., 1980. 96 s.
10. Dolynnyi Yu. O. Kontseptualni osnovy pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia i sportu do rehabilitatsiinoi roboty z ditmy z obmezhenymy fizychnymy mozhlyvostiamy. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriia «Pedahohichni nauky»*, 2017. Vyp. № 15. S.42-47.
11. Zdanevych L. V. *Model profesiinoi pidhotovky maibutnikh vykhovateliv DNZ do roboty z dezadaptovanykh doshkilnykamy. Teoriia i praktyka profesiinoi maisternosti v umovakh tsilezhyttievoho navchannia: monohrafiia* / za red. O. A. Dubaseniuk. Zhytomyr : Vyd-vo Ruta, 2016. S. 136-154.
12. Kovalenko Yu. O. *Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku u vyshchykh navchalnykh zakladakh* : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Zaporizhzhia, 2008. 248 s.
13. Kondratieva O. profesiina diialnist bakalavra fizychnoi rehabilitatsii. *Ridna shkola*, 2011. № 11, S. 78–80.
14. Koshel V. M. *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do navchannia rukhovyykh dii ditei doshkilnoho viku* : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Chernihiv, 2016. 248 s.
15. Kuksa V.O. *Profesiina pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoi rehabilitatsii u vyshchykh navchalnykh zakladakh* : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Kyiv, 2002. 18 s.
16. Kurok O. I. *Pedahohichni umovy navchannia ditei starshoho doshkilnoho viku rukhovyykh dii z miachem (na materialii ihor z elementamy futbolu)* : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Kharkiv. ped. in-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv, 1994. 24 s.
17. Levinets N. V. *Kharakterystyka shliakhiv optymizatsii rukhovoii aktyvnosti ditei starshoho doshkilnoho viku v umovakh doshkilnoho navchalnoho zakladu*. URL: http://divovo.in.ua/pars_docs/refs/4/3792/3792.pdf.
18. Lushchik I. V. *Fizyчне vykhovannia ditei doshkilnoho viku. Shostyi rik zhyttia* : metod. posib. Kharkiv : Osnova, 2007. 224 s.
19. Nesterenko V. V. *Pidhotovka maibutnikh pedahohiv do vykhovannia u doshkilnykh navychok zdorovoho sposobu zhyttia* : avtoref. dys. na zdobuttia nauk stupenia kand. ped. nauk. Odesa, 2003. 20 s.
20. Petrenko S. A. *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do formuvannia u ditei doshkilnoho viku osnovnykh rukhovyykh umin i navychok* : dys. ...kand. ped. nauk : 13.00.04 / In-t ped. osvity i osvity doroslykh APN Ukrainy. Kyiv, 2007. 290 s.
21. *Rekomendatsii pro provedennia praktyky studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy*. Derzhavna naukova ustanova «Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity». Kyiv, 2013. 27s
22. Rudenko A. M. Osoblyvosti prohramy fizychnoi rehabilitatsii ditei doshkilnoho viku iz naslidkamy dysplazii kulshovykh suhlobiv. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova*, 2020. Vypusk 4 (124). S. 79-85.
23. Rudenko A. M., Zvirniak O. M., Беспалов О. О. Orhanizatsiia rehabilitatsiino-ozdorovchoi roboty sered ditei iz defektamy nyzhnikh kintsivok v umovakh sdnz. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 2014. № 2 (36). S. 92-98.
24. Sushchenko O.M. Vyrobnycha praktyka yak zasib formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv fizychnoi terapii, erhoterapii. *Problemy osvity : zbirnyk naukovykh prats / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. Вінниця : ТОВ «Мілан-ЛТД», 2018. Вип. 88. Ч. 2. С. 258-267.*